

PRÍNOS SLOVENSKÝCH OFTALMOLOGOV K ROZVOJU ČESKEJ A SLOVENSKEJ OFTALMOLOGIE A K VEDECKO-PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI PRI PRÍLEŽITOSTI 90-TEHO VÝROČIA PERIODIKA ČESKOSLOVENSKEJ OFTALMOLOGIE

prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc., FEBO

Klinika detskej oftalmológie LFUK-NÚDCH, Bratislava

Rozvoj klinickej disciplíny alebo vedného odboru vôbec je závislý najmä od personálnej štruktúry ako i materiálnych a spoločenských podmienok v konkrétnej historickej dobe príslušného lekárskeho oboru. Pre oftalmológiu ako špecifickú medicínsku disciplínu táto premisa absolútne platí vo všetkých jej atribútoch.

Je známe, že výraznejší rozvoj oftalmológie má počiatky v roku 1800, kedy ju profesori Jozef Beer a Karl Himly formálne a legislatívne osamostatnili od chirurgie. Veľký J. E. Purkyně síce prvý sprístupnil a videl zadný segment oka už v roku 1823, ale pre jeho skromnosť upadol tento objav do zabudnutia a vzkriesil ho až v roku 1850 konštrukciou prvého použiteľného oftalmoskopu všeobecne akceptovaný prof. Hermann Helmholtz. Koncom 19. stor. prispel k základnej vyšetrovacej technike nositeľ Nobelovej ceny prof. Alvar Guldstrand, ktorý zhotovil štrbinovú lampu. Z toho vidno ako je oftalmológia bytostne závislá od prístrojového vybavenia, ktoré na začiatku 20. storočia bolo naplnené iba niekoľkými základnými prístrojmi. Oftalmológovia, ktorí od začiatku využívali tieto prístroje v diagnostike, rozšírili spektrum ochorení postupne o stovky nozologických jednotiek a patrične rozširovali i chirurgické metódy liečby. Prirodzene svoje poznatky alebo nálezy takmer vždy v rozličných časopisoch i publikovali. V posledných desaťročiach nastala nebyvalá digitalizácia technického pokroku v oftalmológii, ktorá umožnila úspešne diagnostikovať a liečiť dovtedy neznáme alebo neriešiteľné ochorenia a tieto výsledky i publikovať.

Predkladám krátky historicky exkurz, ktorý pomôže pochopiť vývoj slovenskej oftalmológie a jej prínos do spoločnej klenotnice v bývalej ČSR ako i v súčasnej Českej republike. Moderný vývoj oftalmológie na Slovensku započal na Očnom odd. novovybudovanej štátnej nemocnice v Bratislave v roku 1864. Za zakladateľa oftalmológie na Slovensku sa pokladá **MUDr. Karol Kaňka (1817–1908)**, ktorý vo svojich 14 článkoch publikovaných v *Zeitschrift für Natur und Heilkunde* sa zaoberá najmä zápalovými afekciami oka. Obdobne jeho nasledovník **MUDr.**

Alexander Lippay (1865–1918) sa publikačne zaoberal najmä úrazmi oka a očnice, čo napísal v publikácii *Ungarische Beiträge zur Augenheilkunde*. Obaja boli absolventi Viedenskej univerzity. Krátku dobu v období 1. vojny vznikla a fungovala v Bratislave Alžbetínska univerzita a v rámci nej bol prednostom Očnej kliniky absolvent budapeštianskej univerzity **prof. MUDr. Jozef Imre ml.**, ktorý rozvinul plastickú chirurgiu v oftalmológii a započal výučbu medikov. Vznikom Československej republiky a založením Univerzity Komenského v roku 1919 sa pomery absolútne zmenili a na pôvodnom mieste v Bratislave na Mickiewiczovej ul. bola konštituovaná Očná klinika Lekárskej fakulty UK, ktorá bola logickou pokračovateľkou zmienennej Očnej kliniky Alžbetínskej univerzity.

Rád by som prezentoval **profesorov a docentov oftalmológie** pôsobiacich na Slovensku od vzniku Komenského univerzity v roku 1919 až po súčasnosť, ktorí svojou odbornou, publikačnou, organizátorskou a funkcionárskou činnosťou majú významné zásluhy o rozvoj oftalmológie na českom a slovenskom teritóriu.

Prvým prednostom Očnej kliniky, ktorý prišiel v roku 1919 s prof. Hynkom a skupinou českých kolegov z Prahy, bol žiak prof. Deyla **prof. MUDr. Roman Kadlický (1879–1948)**. Obrázok 1. Založil pracovisko s 87 posteľami, kde sa liečili najmä chorí na trachóm a operovala sa katarakta, glaukóm a choroby predného segmentu oka. Bol prvým veľkým organizátorom starostlivosti o trachóm a v roku 1925 bolo klinike pridáných 45 lôžok na trachóm. Svoje skúsenosti a poznatky publikoval medzi rokmi 1920–30 najmä v *Časopise lékařů českých a Bratislavských lékařských listoch* ako i v zahraničných periodikách v počte cca 70 článkov. V nich pertraktoval najmä problematiku glaukómu, trachómu a chirurgiu katarakty. Bol členom redakčnej rady tohto prestížneho časopisu a členom viacerých zahraničných spoločností. V roku 1924/25 bol dekanom LFUK. Na klinike pracovalo v jeho funkčnom období 14 lekárov, medzi nimi budúci profesori Anton Gala

a Jozef Pajtáš. Vtedy na Slovensku fungovalo ešte jedno pracovisko – Očné odd. Žilina s vyše 100 posteľami najmä na trachóm. Počas jeho 11-ročného prednostovania vybudoval Očnú kliniku, skonsolidoval tu pomery a položil pevné základy pre výučbu očného lekárstva na LFUK. Po náhlom úmrtí prof. Lešera odišiel v roku 1930 za prednostu Očnej kliniky KU do Prahy.

Druhým taktiež veľmi aktívnym prednostom Očnej kliniky LFUK bol žiak prof. Kadlického **prof. MUDr. Anton Gala, DrSc. (1891–1977)**, ktorý pokračoval v rokoch 1930–1960 v ďalšom rozvoji všetkých činností kliniky s 12–20 lekármi a 87 lôžkami. Obrázok 2. Počty operácií stúpili na 1100 ročne ako i počet vyšetrení na 9 000. Z infekčného odd. vytvoril v roku 1946 samostatnú Kliniku pre očné infekčné choroby so 45 lôžkami. Publikačne bol mimo-

riadne aktívny. Zaoberal sa výskumne najmä biochémiou komorového moku, patogenézou glaukómu, trachómom, traumatológiou a kataraktou. Celkovo publikoval doma i v zahraničí 120 vedeckých prác, najmä v Bratislavských lekárskech listoch a taktiež bližšie neurčenú časť od roku 1933 v Československej oftalmológii, kde bol zástupca šéfredaktora prof. Kadlického. **Od tejto doby platí nepísaná zásada, že predseda Slovenskej oftalmologickej spoločnosti (SOS) je vždy zástupcom vedúceho redaktora Čsl. Oftal.** Zo svojich asistentov habilitoval troch lekárov, MUDr. Jozefa Déra, MUDr. Jozefa Šustra a MUDr. Jozefa Pajtáša, z ktorých sa stali neskôr profesori. Vo vojnovom období 1938–1945 bolo vydávanie časopisu prirodzene zastavené a v povojnovom období pokračovalo. Prof. Gala bol členom výboru Oftalmologickej spoločnosti v rámci Československej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyně a zaslú-

Obrázok 1. Prof. MUDr. Roman Kadlický

Obrázok 2. Prof. MUDr. Anton Gala, DrSc.

Obrázok 3. Prof. MUDr. Jozef Déra

Obrázok 4. Prof. MUDr. Jozef Šuster

žil sa o založenie Slovenskej oftalmologickej spoločnosti. V rokoch 1948/49 bol rektorom Univerzity Komenského a výučba poslucháčov LFUK prebiehala vo všeobecnom, pediatrickom a stomatologickom smere. V jeho období pribudla na Slovensku v roku 1950 Očná klinika Košice. Za dlhé funkčné obdobie nebývalým spôsobom pozdvihol oftalmológiu na Slovensku a ako žiak prof. Kadlického intenzívne komunikoval s českými kolegami.

Menej známa je úloha **prof. MUDr. Jozefa Dére** (1887–1967), prednostu Kliniky pre infekčné choroby oka a trachóm v rokoch 1946–1960 so 45 lôžkami. Obrázok 3. Bol odchovancom prof. Kadlického i prof. Galu. Prakticky i vedecky sa venoval najmä rozšírenému trachómu, ktorý na Slovensku i vďaka preventívnym prehliadkam obyvateľstva takmer zlikvidoval. Vedecky sa venoval najmä zápalovým afekciám oka a glaukómu, kde publikoval 28 prác v rozličných časopisoch. Pre výrazný ústup trachómu bola klinika zrušená v roku 1960.

Za prof. Galu vychovala klinika ešte **prof. MUDr. Jozefa Pajtáša, DrSc. (1900–1960)**, ktorý sa neskôr v rokoch 1950–1960 stal prednostom Očnej kliniky v Košiciach. Obrázok 5. Významne obohatil československú vedu o výskum alergických, tuberkulózných a onkologických problémov oka. Z tejto oblasti publikoval v rôznych časopisoch cca 40 vedeckých prác.

Profesor MUDr. Jozef Šuster (1907–1980) bol ďalším prednostom Očnej kliniky na Mickiewiczovej ul. v rokoch 1960–1977 vychovaný prof. Galom. Obrázky 4 a 5. Za jeho vedenia sa klinika personálne obohatila, bolo tu postupne až 22 lekárov. Vedecko-publikačne rozvíjal vo svojich 60 článkoch najmä veľmi rozsiahlu patológiu orbity a neurooftalmológiu, prevažne chirurgické riešenie tumorov orbity. Bol predsedom Slov. oftalmologickej spoločnosti J. E. Purkyně v rokoch 1960–1979. Z odchovancov kliniky treba spomenúť i meno MUDr. Tomáša Mazalána, CSc., a MUDr. Jozefa Ševčíka, ktorý sa postupne habilitovali za éry prof. Oláha.

Po odchode prof. Šustra dôchodku v roku 1977 prevzal štafetu vedúceho Očnej kliniky LFUK **prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc. (nar. 1931)**. Obrázky 6 a 7. Počas svojho 20-ročného funkčného obdobia nebývalým spôsobom rozvinul všetky činnosti pracoviska, najmä histológiu oka, najmodernejšie spôsoby mikrochirurgickej liečby, v oblasti implantácie IOL prioritne v ČSR súčasne s pracoviskom v Banskej Bystrici. Obohatil významne aj prístrojovú techniku o mikroskopy, lasery a počítačovú techniku a na pracovisku mal cca 25 lekárov. Vychoval 10 docentov z vlastných i iných pracovísk (dr. Mazalán, dr. Ševčík, dr. Kováčik, dr. Dóci, dr. Izák, dr. Chynoranský, dr. Černák, dr. Gerinec, dr. Strmeň, dr. Potocký), z ktorých štyria (doc. Dóci, doc. Černák, doc. Gerinec, doc. Strmeň) sa neskôr stali profesormi oftalmológie na LFUK Bratislava a doc. Izák na Trnavskej univerzite. Z vlastného pracoviska i ostatných pracovísk získalo 22 lekárov akademickú hodnosť

PhD. Viacej rokov bol vo výbore Československej oftalmologickej spoločnosti, predsedom Slov. oftalmologickej spoločnosti a zástupcom vedúceho redaktora Čsl. Oftal. Bol mimoriadne aktívny a kreatívny v prednáškovej a publikačnej činnosti. Napísal 278 článkov in extenso (z toho 80 v Čsl. Oftal.), s 650 ohlasmi. Je taktiež autorom resp. spoluautorom 5 učebníc, 3 monografií a 10 odborných knižných publikácií. Inovoval prednáškový systém v rámci LFUK. Za jeho komplexnú činnosť obdržal veľa našich i zahraničných vyznamenaní. Veľkú popularitu a účasť si získali spoločné oftalmologické kongresy v rôznych mestách ČSR, ktoré neprerušene pokračovali i po rozdelení ČSR v roku 1993. Prof. Oláh viedol krátko i Očnú kliniku v Martine v rokoch 1968–1974.

Pri komplexnom pohľade má prof. Oláh najväčšie zásluhy nielen o rozvoj oftalmologickej praxe a vedecko-publikačnej činnosti na Slovensku, ale jeho dielo má veľký prínos presahujúci teritoriálne hranice.

Z liahne Očnej kliniky na Mickiewiczovej ul. za éry prof. Oláha pochádzajú v určitej fáze svojho životného príbehu dvaja profesori, prednostovia Očnej kliniky v Košiciach po doc. Veselom a to v rokoch 1985–1991 **prof. MUDr. Juraj Dóci, DrSc. (1933–2005)**, Obrázok 6, a v rokoch 1991–2012 **prof. MUDr. Tomáš Juhás, DrSc. (nar. 1954)**. Prof. Dóci rozvinul problematiku infekčných a tropických chorôb oka ako niekdajší lekár v Tunise a prof. Juhás sa zaslúžil o laserovú chirurgiu glaukómu a refrakčnú chirurgiu.

Prof. Oláh vychoval na klinike ďalšieho **prof. MUDr. Andreja Černáka, DrSc., FEBO (nar. 1945)**, ktorý prevzal Očnú kliniku ILF (neskôr Slovenská zdravotnícka univerzita) po náhlom úmrtí doc. MUDr. Ladislava Kováčka v roku 1990 a viedol ju do roku 2018. Obrázok 8. Prebieha tu postgraduálna výchova a atestácie budúcich oftalmológov. Významne pozdvihol Očnú kliniku SZU. Venoval sa najmä diagnostike malígneho melanómu a zaviedol prioritne na Slovensku refrakčnú chirurgiu excimerovým laserom a vybudoval pre transplantačné účely očné banku. Publikoval cca 55 prác v rôznych periodikách s 290 ohlasmi a bol 2 obdobia prezidentom SOS. Po roku 2018 prevzal vedenie kliniky **prof. MUDr. Petr Kolář, Ph.D. (nar. 1971)** z brnianskej Očnej kliniky, ktorý pokračuje v nastavenej činnosti a rozvíja najmä vitreoretinálnu chirurgiu.

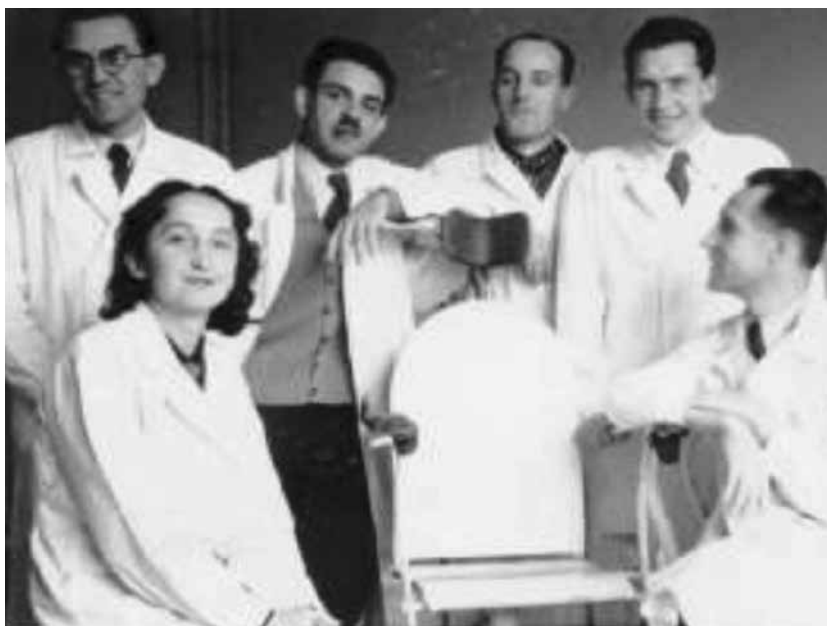
V roku 1991 sa postavila nová Detská univerzitná nemocnica na Kramároch, kde bola 1. 2. 1991 kreovaná Klinika detskej oftalmológie s 25 lôžkami, jediné pracovisko špecializované na detský vek. Jej prednostom sa stal tiež žiak prof. Oláha **prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc., FEBO (nar. 1947)**. Obrázok 7. Klinika intenzívne spolupracuje s identickými českými klinikami v Prahe a v Brne, s ktorými organizujú pravidelne od roku 1995 bilaterálne sympózia striedavo v Litomyšli a v Bratislave, čo neskutočne obohacuje vzájomné odborné a ľudské vzťahy. Prof. Gerinec rozvinul všetky oblasti detskej oftalmológie, obzvlášť oftalmogenetiku, mikrochirurgiu oka a oftalmoonkoló-

giu. Zo 461 záznamov z knižnice LFUK publikoval 350 prác in extenso (z toho 63 v Čsl. Oftal.), 4 monografie sám a 10 v spoluautorstve s cca 532 ohlasmi. V rokoch 2008–2016 bol prezidentom Slovenskej oftal. spoločnosti, je členom viacerých redakčných rád a vedúcim redaktorom nového časopisu *Oftalmológia pre prax*.

Pôvodné pracovisko na Mickiewiczovej ul. stratilo zriadením Detskej očnej kliniky 12 detských lôžok a v roku 2007 sa presťahovalo do Nemocnice Ružinov, kde má 35

lôžok. Štafetu po prof. Oláhovi prevzal od roku 1997 do roku 2011 **prof. MUDr. Peter Strmeň, CSc. (nar. 1942)**. Obrázky 7 a 8. Bol excelentným vitreoretinálnym chirurgom najmä v oblasti diabetickej retinopatie a vážnej traumatológie oka. Bol riešiteľom viacerých výskumných úloh a publikoval v rôznych časopisoch cca 75 prác (z toho 52 v Čsl. Oftal.) s 290 ohlasmi.

Prof. MUDr. Milan Izák, CSc., FEBO (nar. 1939) dlhoročný aktívny prednosta Očnej kliniky SZU Banskej Bystrice.

Obrázok 5. Muži zľava – MUDr. Kubík, MUDr. Wachsmann, prof. MUDr. Jozef Pajtáš, doc. MUDr. Ľudovít Veselý, prof. MUDr. Jozef Šuster; MUDr. Antalová – rok 1942

Obrázok 6. Zľava – prof. MUDr. Juraj Dóci, DrSc., doc. MUDr. Tomáš Mazalán, CSc., doc. MUDr. Jozef Ševčík, CSc., prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc. – rok 1980

ci v rokoch 1991–2011 výrazne posunul oftalmológiu na Slovensku i v ČSR najmä o mnohé pionierske metódy refrakčnej a vitreoretinálnej mikrochirurgie, z čoho publikoval cca 39 prác. Dve funkčné obdobia bol prezidentom SOS, hlavným odborníkom MZ a získal viacero domácich i zahraničných ocenení.

Očná klinika za vedenia prof. Oláha vchovala prvú slovenskú dámu, profesorku oftalmológie **prof. MUDr. Mgr. Alenu Furdovú, PhD., FEBO (nar. 1963)** pôsobiacu na materskej Očnej klinike Ružinov. Obrázok 8. Celé pracovné obdobie sa venuje najmä oftalmoonkologii, z čoho publikovala 3 monografie a v spoluautorstve 4 vysokoškolské učebnice a 3 skrípt. Má 495 rozličných publikačných záznamov, z toho in extenso 156 (22 v Čsl. Oftal.) so 479 ohlasmi.

Na bežnej oftalmologickej praxi ako i na vedecko-publikačnej činnosti na Slovensku sa zúčastňovalo a naďalej participuje nasledovných **11 docentov oftalmológie**. Niektorí boli alebo sú prednostovia kliník, takmer všetci sú odchovancami prof. Oláha ako ukazuje chronologický zoznam:

Doc. MUDr. Ľudovít Veselý (1915–2006) – žiak prof. Galu zriadil Ústav doškolovania lekárov (v súčasnosti SZU) v roku 1957 v Trenčíne. Obrázok 4. V rokoch 1961–1984 bol prednostom Očnej kliniky v Košiciach, kde prebiehali i špecializačné skúšky z oftalmológie. Vydal na Slovensku prvú učebnicu „*Choroby oka*“ pre študentov a napísal cca 30 odborných článkov.

Doc. MUDr. Tomáš Mazalán, CSc. (1918–2001) – odchovanec prof. Oláha sa zaoberal na materskej klinike otázkami glaukómu, tbc. oka a diagnostikou vitreoretinálneho rozhrania. Obrázok 6. Publikoval asi 20 prác.

Doc. MUDr. Ladislav Kováčik, CSc. (1931–1989) – viedol Inštitút pre doškolovanie lekárov v rokoch 1984–1989. Zaoberal sa účinkami lokálnych liečiv na oko a plastickými operáciami. Napísal cca 55 vedeckých prác.

Doc. MUDr. Jozef Ševčík, CSc. (1930–1991) viedol Očnú kliniku v Martine v rokoch 1974–1991 a zaoberal sa otázkami etiopatogenézy glaukómu. Obrázok 6. Prechodné obdobie 1991–93 viedol kliniku MUDr. Marián Halás CSc.

Doc. MUDr. Vladimír Máliš, CSc. (1952–2009) viedol Očnú kliniku Martin v rokoch 1993–2009 po náhlom úmrtí doc. Ševčíka. Pokračoval v tradícii kliniky v oblasti výskumu glaukómu. Súčasný prednosta od roku 2009 MUDr. Peter Žiak, PhD. rozvíja najmä oblasť refrakčnej chirurgie.

Doc. MUDr. Miroslav Chynoranský, CSc. (nar. 1945) pracoval na materskej klinike a venoval sa oblasti chirurgie orbity a elektrofyziologickej diagnostike. Publikoval cca 30 prác.

Doc. MUDr. Marian Potocký, CSc. (nar. 1951) sa habilitoval na materskej klinike a odišiel v roku 1990 za primára na Očnú kliniku SZU, kde sa zaoberal otázkami glaukómu. Publikoval cca 45 prác rôznych časopisoch. Od roku 2012 pracuje v súkromnej sfére.

Doc. MUDr. Vladimír Krásnik, PhD. (nar. 1960) je prednostom Očnej kliniky LFUK v Ružinove od roku 2011.

Obrázok 8. Zaoberá sa najmä vitreoretinálnou chirurgiou, z ktorej urobil líderské pracovisko. V tejto oblasti i publikuje, doposiaľ má vcelku 211 publikačných záznamov, z toho in extenso 82, 2 monografie a 2 vysokoškolské učebnice s 291 citačnými ohlasmi. V rokoch 2016–2020 bol prezidentom SOS. V roku 2022 získal titul mimoriadny profesor oftalmológie. Od roku 2013 tu prebieha obdobie ako na SZU i doškolovanie a špecializačné skúšky lekárov z oftalmológie v rámci LFUK.

Doc. MUDr. Martin Černák, PhD. (nar. 1972) pôsobil na Očnej klinike SZU a venuje sa dlhodobo najmä vitreoretinálnej chirurgii. Publikoval cca 30 článkov v rôznych časopisoch. Dlhšie obdobie pracoval v zahraničí.

Doc. MUDr. Dana Tomčíková, PhD. (nar. 1959), odchovanka prof. Gerinca a od roku 2017 jeho nástupkyňa na poste prednostu Kliniky detskej oftalmológie LFUK. Zaoberá sa najmä retinopatiou nedonosených a refrakčnou chirurgiou u detí. V rozličných časopisoch publikovala cca 42 článkov a je spoluautorkou dvoch monografií s cca 99 citáciami. V poslednom období je členkou redakčnej rady Čsl. Oftal.

Doc. MUDr. Jana Štefaničková, PhD. (nar. 1973) sa habilitovala na materskej klinike vedenej doc. Krásnikom. Celý pracovný život sa zaoberá najmä vitreoretinálnou chirurgiou. Publikovala doteraz cca 40 odborných článkov v rozličných časopisoch s cca 90 citáciami a je členkou redakčnej rady Čsl. Oftal.

Do rozvoja oftalmologickej praxe a vedecko-publikačnej činnosti prispelo tiež doteraz **cca 33 lekárov, ktorí dosiahli titul PhD** na Klinike oftalmológie LFUK a Klinike detskej oftalmológie LFUK-NÚDCH. Niektorí žijú a publikujú v zahraničí. Samozrejme **publikačne je aktívnych i viacero primárov a mnoho ústavných alebo i ambulantných lekárov**, ktorých je pre nedostatok presných informácií a obmedzený publikačný priestor nemožné menovať.

Na základe získaných dát možno však povedať, že za 90 rokov existencie časopisu Československá oftalmológia s prerušením činnosti v rokoch 1938–1947 a po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 v mierne pozmenenom názve Česká a slovenská oftalmológia tu publikovali slovenskí oftalmológovia podľa štatistiky univerzitnej knižnice **cca 452 odborných článkov in extenso**. Samozrejme boli i publikácie **v iných časopisoch**, čo je podľa dostupných dát ešte vyšší počet cca **850** s doteraz **3650 zistenými citačnými ohlasmi**. Okrem toho bolo nespočetné množstvo publikovaných abstraktov z rozličných konferencií, oponentúr vedeckých prác, recenzií monografií a inej spisby, čo vytvára nevyčísliteľný slovenský vklad do rozvoja oftalmológie. Tieto počty sú pre diferencované hodnotenie rôznych atribútov publikačnej činnosti zaťažené značnou chybou. **Ospravedlňujem sa tu za tieto nepresnosti** spôsobené rôznymi aspektmi v hodnotení publikácií alebo neúplných životopisných a pracovných dátach najmä niektorých menovaných profesorov a docentov spôsobené nedostatkom informácií a krátkosťou času dotiahnuť tento takpovediac detektívny úkol. Pri štatistike sme

prihliadali najmä na publikácie in extenso. Mnohé údaje z knižníc nemožno totiž dostať z dávnejšej minulosti t. z., že matematicky je tu značné skreslenie. **Všetci menovaní i nemenovaní kolegovia v minulosti a v súčasnosti majú však veľké zásluhy na publikačnej činnosti do jubilejného nášho spoločného periodika Českej a slovenskej oftalmológie a patrí im veľká vďaka.**

Pokladám si za povinnosť vyzdvihnúť možno **ešte dôležitejšiu skutočnosť** ako sú publikácie v periodiku. Prínos

slovenských kolegov na rozvoji českej a slovenskej oftalmológie nemožno redukovať iba na publikačnú oblasť, nakoľko tá je možná i bez osobných kontaktov, a je to iba časť komplexného prínosu. A práve tu chcem upozorniť na rozvoj oftalmológie ďalšími cestami ako oponovanie vedeckých prác PhD., docentúr, inaugurácií, kde participujú v rôznych komisiách graduovaní českí a slovenskí kolegovia na zvyšovaní vedecko-pedagogickej úrovne našich oftalmológov. K tomu pristupuje tiež veľký počet recenzií rôznych českých a slovenských monografií. Tento spôsob

Obrázok 7. Zľava – prof. MUDr. Peter Strmeň, CSc., prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc., prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc., FEBO – rok 2020

Obrázok 8. Zľava – doc. MUDr. Vladimír Krásnik, PhD, mimoriadny prof., prof. MUDr. Mgr. Alena Furdová, PhD., FEBO, prof. MUDr. Zoltán Oláh, DrSc., prof. MUDr. Peter Strmeň, CSc., prof. MUDr. Andrej Černák, DrSc., FEBO – rok 2020

práce si už vyžaduje osobné kontakty, ktoré naše vzťahy prirodzene vylepšujú a osobne nás zblížujú. Veľa zo spomínaných i anonymných kolegov taktiež prispieva k rozvoju odboru zavádzaním nových diagnostických a liečebných metód do praxe i bez ich publikovania s možnými stážovými pobytmi, a to predstavuje taktiež istý vklad. K tomu prispieva aktívna práca v redakčnej rade, kde boli zástupcami vedúceho redaktora za celé obdobie prof. Gala, prof. Šuster, prof. Oláh, prof. Izák, prof. Gerinec, doc Krásnik. Okrem nich je veľa kolegov členmi redakčnej rady časopisu. Neodmysliteľným je organizovanie kongresov a bohatá prednášková aktivita na týchto podujatiach. Výsledkom uvedenej širokospektrálnej činnosti sú vzájomné študijné pobyty a dlhoročné blízke osobné kontakty, ktoré nás ľudsky i odborne obohacujú. Táto komplexná činnosť rozvíja a posilňuje česko-slovenské vzťahy na všetkých úrovniach a tvorí nespochybniteľnú perspektívu a víziu ďalšieho pozitívneho vývoja v oftalmológii.

Som jeden z viacerých slovenských oftalmológov, ktorý sa vyše 50 rokov zúčastňuje spomínanej všestrannej česko-slovenskej odbornej spolupráce. Vždy, keď sa vyskytnem na českej pôde, cítim sa ako doma, pretože tu mám skvelých priateľov. Pri mojom osobnom vyznaní musím prehlásiť, že za každých okolností sme spoločné problémy, i menej príjemné, riešili konštruktívne, kultúrne a obojstranne prospešne. Odovzdávali a vymieňali sme si vzájomné skúsenosti, poznatky a vytvorili si nadštandardné kamarátske vzťahy, ktoré pretrvávajú a sú nosnou podmienkou ďalšej našej spolupráce.

V mene všetkých cca 588 slovenských oftalmológov želám všetkým českým kolegom a najmä jubilujúcemu periodiku Česká a slovenská oftalmológia stále rastúce renomé, veľa prispievateľov, čitateľov, a pozvoľný postup do najvyššej kategórie odborného časopisu.

Elektronická verze časopisu ČESKÁ A SLOVENSKÁ OFTALMOLOGIE

<http://www.cs-ophthalmology.cz/en> - anglická verze

<http://www.cs-ophthalmology.cz/cs> - česká verze